

19 בנובמבר 2017

לכבוד
ח"כ ניסן סלומיאנסקי, יו"ר
ועדת חוקה, חוק ומשפט
הכנסת

שלום רב,

הנדון: הערות האגודה לזכויות האזרח – אגרות בתובענות ייצוגיות

1. חוק תובענות ייצוגיות הינו בתוקף מעט יותר מעשור וההלכות לגביו עודן מתגבשות מפסק דין אחד למשנהו. טרם נדונו בפסיקה כלל ההיבטים של החוק, במיוחד בפסיקת בית המשפט העליון. על כן אנו סבורים כי מוקדם מדי להטיל מגבלות משמעותיות על הגשת תובענה ייצוגית באמצעות הטלת אגרה יקרה, דבר שפוגע בעיקר במי שאינו בעל משאבים.
2. יש להניח כי גם אם יש ממש בטענה כי נעשה שימוש יתר בכלי התובענה הייצוגית ללא הצדקה, בתי המשפט ידעו להנחות, באמצעות פסקי הדין, את התובעים הפוטנציאליים ולהפחית את מספר התובענות הלא מוצדקות. זאת, בין היתר, באמצעות פסיקת הוצאות גבוהות למי שיעשה שימוש לרעה בכלי של תובענה ייצוגית ואי אישור הסכמי פשרה שכל תכליתם להעשיר את בא כוח הקבוצה ולא את הקבוצה.
3. ככל שמוחלט להטיל אגרה, יש להטיל אגרה נמוכה משמעותית מהמוצע, ולא למהר להטיל אגרה מכבידה בשלב הנוכחי.
4. בכל מקרה אנו סבורים כי יש להרחיב את הפטורים הסטטוטוריים מאגרה, במיוחד באותן תובענות שמטרתן להגן על זכויות האדם. כידוע הטענה ל"הצפה" של תובענות ייצוגיות אינה נטענת בצורה אחידה לגבי כלל העילות והנושאים. יש פער אדיר בין תובענות בנושאים צרכניים לבין תובענות לאכיפת חוקי איסור ההפליה, למשל, שבעניין כמעט ואין תביעות. מיעוט התובענות בנושא של חוקי איסור ההפליה או בנושאים של זכויות עובדים, הנגשה וסביבה, וכן מיעוט התובענות על ידי ארגונים הפועלים להגנה על קבוצות מוחלשות, מצביע דווקא על כך כי קיים עדיין קושי ממשי בשימוש בכלי התובענות הייצוגיות. במקרים הנ"ל אין אנו במצב של שימוש יתר אלא של שימוש חסר.

לכן אנו מציעים את השינויים הבאים:

- א. לצד הסמכות לפטור תובע ייצוגי מאגרה מחמת מצבו הכלכלי, תינתן לבית המשפט סמכות כללית לפטור תובע ייצוגי מאגרה בשל חשיבותה הציבורית של התובענה לקידום אינטרסים ציבוריים, כמו הגנה על קבוצות מוחלשות בחברה והגנה על זכויות האדם.

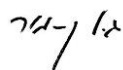
ב. בנוסף לפטור המוצע בתובענות מכוח סעיף 11 לתוספת השנייה לחוק יינתן פטור סטטוטורי מאגרה גם בתובענות מכוח העילות שבסעיפים 6, 7, 8, 9 ו-10 לתוספת השנייה. עילות אלו נוגעות בנושאים של הפליה בעבודה, הפליה במוצרים ובשירותים ובכניסה למקומות בילוי ולמקומות ציבוריים, בנגישות של אנשים עם מוגבלות ובפגיעה סביבתית. בעילות אלו אין הצפה של תובענות. להיפך.

יש להדגיש בחוק כי די בכך שאחת העילות מתקיימות כדי שיהיה פטור מאגרה, גם אם ישנן עילות נוספות או חלופיות. למשל – בתביעה מכוח חוק איסור הפליה, בה אנו מציעים לתת פטור סטטוטורי מאגרה, יכולה להיות עילה חלופית חוזית או עילת רשלנות.

ג. יש להבהיר כי הפטור הסטטוטורי שניתן לארגון חל גם לגבי תובענה בה לצד הארגון יש תובעים ייצוגיים אחרים, שכן ממילא החוק דורש מארגון לעשות מאמץ סביר לאתר נפגעים ישירים כתובעים ייצוגיים. אם למשל ארגון שעומד בתנאי החוק יגיש תובענה ייצוגית נגד "עוסק" בגין פגיעה בפרטיות, ביחד עם נפגע ישיר, עלולה לעלות הטענה כי התקנות המוצעות מחייבות הגשת אגרה בשל העובדה כי ישנם תובעים ייצוגיים לצד הארגון. דבר זה יכול להוות חסם מהגשת התובענה.

ד. יש לקבוע פטור סטטוטורי מאגרה לתובע ייצוגי המיוצג על ידי בא כוח מטעם ארגון חברתי ללא מטרת רווח אשר מייצג נפגעים בתחום העיסוק שלו ללא תמורה, לרבות קליניקה משפטית. זאת משום שמלכתחילה תובענות אלו אינן נובעות מתמריץ כלכלי אלא ממטרה חברתית. מיעוט התובענות שמוגשות על ידי תובעים המיוצגים על ידי ארגונים לשינוי חברתי וקליניקות מצביע על כך שלא קיים חשש לשימוש יתר בלתי מושכל בכלי התובענות הייצוגיות. ההיפך הוא הנכון – יש צורך לעודד הגשת תובענות כאלו במקרים המצדיקים זאת.

בכבוד רב,

גיל גן-מור, עו"ד

העתק: חברי ועדת חוקה, חוק ומשפט